

TÖRVÉNYKEZÉS.

Ha a felek kárbiztosításnál szakértő bizottságban állapodnak meg, a biztosító társaság az ezek által megállapított kárösszegeknél többet megtéríteni nem köteles.

A budapesti kir. kereskedelmi és váltó törvényszék ítelt: Felperest keresetének 136 frt tőkét s ennek kamatait meghaladó részével a kir. törvényszék elutasítja.

Indokok: Felperest keresetének 136 frtot meghaladó részével a kir. törvényszék azért utasította el, mert fel- és alperes felek között a 2. sz. a. felvett jegyzőkönyv tanúsága szerint azon megállapodás jött létre, hogy a szenvedett tüzkár mennyiségére nézve közösen választandó szakértő bizottság határozzon.

Tekintettel már most arra, hogy a felek által választott szakértő bizottság felperes kárát 136 frtban állapította meg; tekintettel továbbá arra, hogy felek ezen bizottság határozatának kötelező erejét a 2. alatti jegyzőkönyvben feltétlenül elismerték; tekintettel végül még arra is, hogy a 2. alatti jegyzőkönyv valódisága az által, hogy felperes az alperes által e részben kínált főesküt úgy a mint az a döntő körülménynek megfelelőleg oda kínálva lett el nem fogadta, bizonyítottnak tekintendő, felperesnek nagyobb kár követeléséhez még abban az esetben sem volna joga, ha a tüzeset folytán tényleg nagyobb kárt szenvedett volna.

Hogy a kár megállapításánál leszámított összegek, nevezetesen az avulás czimén leszámított 20 frt 88 kr., továbbá a megmentett részek értéke fejében leszámított 11 frt 45 kr. a kárból felperes javára jogosan és helyesen lett e levonásba hozva, e részben a kir. törvényszék tekintettel arra, hogy az általános biztosítási feltételek 12. § értelmében ily levonásnak helye van; tekintettel továbbá arra, hogy felperes az egész per folyamán nem is állította, hogy az e czimeken levont összegek túlmagasak lennének; a kir. törvényszék e levonásoknak jogos és helyes voltát megállapítandónak találta és úgy e czimen sem talált felperes részére bármit is megítélhetőnek.

A budapesti kir. ítélő tábla ítelt: A kir. ítélő tábla az első bíróság ítéletét megváltoztatja és ha felperes becselő esküt tesz arra, hogy az A) alatti szerint biztosított, Ujpesten, Lőrincz-utca 107. sz. alatt fekvő házának az 1888. évi Október 1-én kiütött tüzvész által történt pusztulása, részben pedig meg rongálása következtében a C) alatti jegyzőkönyv 1. tétele alatt felszámított czimeken tényleg 104 frt 40 kr., a 2. tétel alattinál 75 frt 40 kr., s a 3. tétel alattinál 12 frt., a 4. tétel alattinál 44 frt., az 5. tétel alattinál 22 frt 40 kr. s a 6. tétel alattinál 15 frt., összesen 273 frt 20 kr. tényleges kárt szenvedett, a kir. ítélő tábla alperest a felperes részére a keresked. és váltó

törvényszéknek 24482/89. és a budapesti kir. ítélő táblának 5013/89. v. számú ítéletével már megítélt 136 frt tőkén és ennek 6°/_o kamatain felül további 137 frt. 20 kr. tőkének ezután 1888. Október 20. napjától számítandó 6°/_o kamatoknak s perköltségeknek 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett leendő fizetésére kötelezi.

Erdekében áll tehát felperesnek a megítélt becslő esküre a jelen ítélet jogerőre emelkedésétől számított 3 nap alatt jelentkezni, s azt a kitűzendő határnapon le is tenni, mert ellenkező esetben öt keresetének most eldöntés tárgyát képező részére vagyis 137 frt 20 kr-ra nézve a kir. ítélő tábla is elutasítja.

Szabadságában álland felperesnek a becslő esküt ez ítélet fentebbi részében megjelelt összegeknél kisebb összegekre is letenni, mely esetben a marasztalási összeget az esküvel megerősített összegek, illetve ezeknek összeadása utján mutatkozó eredmény képezendik.

Indokok: A kereskedelmi törvény 478., 479. és 480. §§-ának egybevetéséből kétségtelen, hogy kárbiztosításnál a biztosító kártérítés gyanánt azt az értéket tartozik megfizetni, melylyel a biztosított tárgyak a megsemmisülés vagy megsérülés idejékor birtak, továbbá a bizonyítási elmélet szerint kétségtelen az is, hogy a kártérítés követelőt terheli a bizonyítási kötelezettség arra nézve, hogy a megsemmisült vagy megsérült tárgyak az elemi csapás bekövetkeztekor minő értékkel birtak.

A mig tehát egyrészt a biztosító nem kötelezhető arra, hogy a tényleg felmerülnél nagyobb kártérítést adjon, ugy másrészt a biztosított sem zárható el attól, hogy tényleges kárát a polg. törvénykezési eljárásban szabályozott bizonyítási eszközök igénybe vétele mellett igazolhassa.

Ebből kiindulva alperesnek az első bíróság indokainak alapját képező azt a védekezését, hogy miután a peres felek a 2. szám alatti okirat szerint a felmerült kárnak egy szakbizottság által leendő meghatározásában állapottak meg, ez a bizottság pedig a kár összegét 136 frtban állapította meg, felperes ennél nagyobb összeget nem követelhet, a kir. ítélő tábla annyival kevésbbé fogadhatja el, mert a C) alatti kárbecslés tételei és a 2. sz. alatti jegyzőkönyv kapcsán felvett 3. sz. alatti szakbizottsági becslés között az elégett, illetve megsérült tárgyak megjelenésénél eltérés mutatkozik; — különösen a menyezet tekintetében, melyre nézve a C) alatti okirat a károsodást a 3. sz. alatti pedig annak sértetlen állapotban maradását tünteti fel.

Minthogy pedig a kir. ítélő táblának 5013. ex. 89. v. számú ítéletével kihallgattatni rendelt tanuk Heisz Károly és Baternay Géza hit alatt azt vallották, hogy a C) alatti kár felvételi jegyzőkönyvben 1., 2., 3., 4., 5. és 6. tételek alatt felsorolt épületi alkatrészek a biztosított épületnél az 1888. évi Október 1. pusztított tűz által tényleg megsemmisültek és hasz-

nálhatlanokká váltak, az, hogy a biztosított tárgyon tűz által okozott károsodást felperes biztosított — tényleg szenvedte, a polg. törvk. rendts. 190. §-a értelmében bizonyítva lévén, tekintve, hogy a szenvedett kár összegének szakértők által megállapítása az alkatrészek megsemmisülése és azóta eltelt hosszú időköz miatt nem eszközölhető, a kétségtelen kár összegének megállapítása végett a polg. trk. rendts. 237. §-a értelmében felperesnek a becselő esküt megítélni, s ennek le vagy le nem tételétől a per kimenetelét a marasztalási összeget pedig a becselő esküvel megerősítendő összegektől függőleg megállapítani kellett.

Avulási százalék czimén a becselő eskütől feltételezetten megítélt összegből levonás nem volt eszközölhető, mert alperesnek a kir. ítélő tábla 5013/89. v. számú ítélete folytán megtartott póttárgyaláson tett kijelentése szerint a kellő avulási százalék a 3. sz. alatti okirat szerint már levonatott és mert az esetleg megítélhető többlet összegből alperes újabb százalék levonását nem kívánta.

Kamat 1888. évi Október 20. napjától kezdve volt megítélendő, mert a kir. ítélő tábla 5013/89. v. számú határozatában már kimondotta s vonatkozó indokaiban kifejtette, hogy alperesnek fizetési kötelezettsége e napon állott be.

A m. kir. kuria ítélte: A másodbirósági ítélet megváltoztatásától az első birósági ítélet a benne felhozott indokokból helybenhagyatik. (A kir. kuriának 1892. november 4-én tartott üléséből 411/892. sz. a. v.).

*

A pénzüintézetek által értékpapirokra adott kölcsönök a zálogintézetekre nézve fennálló törvényes tilalmak alá nem esnek.

A szegedi kir. törvényszék ítélte: Alperes tartozik a kereseti 2500 frt tőkét ennek 1887. december 31-től járó 6% kamatait és a kiszabandó kincstári illetéken túl a perköltséget is felperes részére jelen ítélet vételétől 15 nap és végrehajtás terhe alatt megfizetni.

Indokok: Alperes a keresethez A) alatt csatolt 1884. évi december 1-én kiállított és valódiság tekintetében nem kifogásolt okirat tanúsága szerint azon kötelezettséget vállalta, melynélfogva azon esetre, ha Bakay Nándor a felperesnél kézi zálogul elhelyezett részvényeket 1885. évi december 1-ig ki nem váltaná, helyette alperes 1885. november hó végén 2500 frtot felperes részére megfizetni köteles leendő.

Alperes úgy magában az A) alatti okiratban, valamint a per során is beismerte, hogy felperes Bakay Nándor helyett 150 drb. Bakay-féle gyárrészvény egyenkint 200 frt, összesen 30,000 frt névértékét tényleg befizette, azt pedig alperes nem is állította, hogy Bakay Nándor a helyette befizetett összeget felperes részére visszafizette s hogy a részvényeket ily módon

Bakay Nándor kiváltotta volna, minélfogva alperes fizetési kötelezettsége az A) alatti alapján bekövetkezett.

Nem volt figyelembe vehető alperes azon védekezése, mintha az A) alattiban vállalt kötelezettség nem a kereskedelmi törvény értelmében volna elbírálandó, mert a birói illetékesség tárgyában 22271/88. sz. a. hozott és a tek. kir. ítélő táblának 466/89. sz. végzésével helybenhagyott határozata szerint a jelen pereskedés kereskedelmi ügyletnek és a kereskedelmi eljárás szerint elbírálandónak jogérvényesen kimondatott, s ebből folyólag alperes azon további védekezése, mintha ő az A) alattira értéket nem kapott, s mintha az A) alatti egyoldalú kötelezettség a felperesi elfogadás hiányában érvénynyel nem birna, s mintha az A) alatti Bakay Nándor bepereltetése nélkül érvényesíthető nem volna, minden alapot nélkülöz.

Nem bir súlylyal alperes azon védekezése sem, mintha az A) alattiban vállalt kötelezettség azon okból, mert a részvények kiváltási határideje 1887. év végéig meghosszabított, alperesre nézve hatályát veszttette volna, — mert alperes az A) alattiban kifejezett kötelezettségét semmi feltételhez nem kötötte, s így a kiváltási határidő meghosszabbítására a kötelezettség megszűntetésére befolyással nem lehet és pedig annál kevésbbé, mert alperesnek C) a. becsatolt s nem kifogásolt levele igazolja, hogy a kérdéses határidő meghosszabbítására alperes maga is tényleg befolyt és hogy ezen levelében 1887. október 4-én alperes kötelezettségét fennállónak elismerte.

Alperesnek azon állítása, hogy az A) alatti felperes igazgatója May R. Miksa fenyegetése és pressiója alatt jött volna létre, magában az alperesi állításban, mely szerint May R. Miksa a részvények ki nem váltása esetére azok előárverezését helyezte kilátásba, czáfolatát leli, mivel az árveréshez felperesnek a kereskedelmi törvény 305. §-a értelmében joga lett volna.

Végül nem volt figyelembe vehető alperes azon védekezése sem, melynek ellenvégiratában adott kifejezést s mely szerint a részvények zálogba adása közönséges zálogüzletet képezvén, a zálogtárgyon kívül vállalt egyéb kötelezettség az 1881. évi XIV. t.-cz. 6. §-a értelmében érvénynyel nem birna, mert kétségtelen, hogy a jelen esetben nem közönséges zálogügylet, hanem értékpapírokra adott kölcsönügyletről lehet szó, mely kölcsönügyletből kifolyólag a kamatok biztosítását az N) alatti okirat szerint a magas kormány is elvállalta s így az 1881. évi XIV. t.-cz. 27. §-a C) pontja értelmében a közönséges zálogügyletre vonatkozó rendelkezések alkalmazást nem nyerhetnek, de különben is ugyanazon törvény 8. és 9. §-ának ezen ügyletnél hiányzó rendelkezései az alperes által felhozott kifogásokat teljesen hatálytalanná teszik.

Mindezeknél fogva alperest a kereseti tőke s járulékaiban s a költségekben marasztalni kellett.

A szegedi kir. ítélő tábla ítelt: Az első bíróság ítélete helybenhagyatik.

Indokok: A per során úgy felperesnek előadásából, mint alperesnek védekezéséből kitűnt, hogy felperes és Bakay Nándor között eredetileg egy az 1875. évi XXXVII. t.-cz. 259. §-a 2. pontjának tekintete alá eső oly bankügylet jött létre, melynek értelmében felperes a Bakay Nándor tulajdonát képezett 150 drb. első magyar kenderfonó gyár részvényeket zálogba vette azzal a kikötéssel, hogy a zálogba adott részvényeken felül 10,000 frt készpénz összeget léssen a zálogba adó köteles, a kölcsön nyert 30,000 frt biztosítására a felperesi pénzüintézetnél befizetni. Ugyancsak a felek előadásával de a valódiságára és tartalmára nézve nem kifogásolt A) alatti nyilatkozattal, valamint az alperes által felhívott May R. Miksa és Zimmer Fülöp tanuk vallomásaival is bizonyítást nyert, továbbá az a körülmény, hogy alperes a fentebbi bankügyletből kifolyólag oly kötelezettséget vállalt, hogy arra az esetre, ha a zálogba adó Bakay Nándor a zálogba adott részvényeket 1885. évi november hó végéig ki nem váltaná, alperes a zálogba adó Bakay Nándor adósságából 2500 frtot fog törleszteni, fenntartván magának és társainak azt a jogot, hogy a zálogba tett részvényeket eddig az időpontig a még törlesztetlen kölcsön kifizetésével magához válthassa. A fentiekből kitetszőleg tehát alperes a zálogba adó Bakay Nándorért 2500 frt erejéig készfizetői kezességet vállalt.

Ebből folyólag pedig alperes arra az esetre, ha felperes az egyenes adós által teljes kielégítést nem nyert, köteles volt 1885. évi november hó 30-án a kötelezett 2500 frtot megfizetni és ezen készfizetői kezesi kötelezettsége nem változott az által, hogy felperes a zálogban tartott értékpapírok kiváltási idejét 1887. évi december 31-ig meghosszabbította, — és pedig annál kevésbbé, mert maga alperes is a 6. alatt becsatolt levelének tartalma szerint oly kijelentést tesz, melyből alaposan következtetheti, hogy e meghosszabbítás következtében ő sem érezte magát felmentettnak az eredetileg elvállalt fizetési kötelezettségtől.

Az előadottak szerint, a fel- és alperes között létrejött ügylet tehát oly személyes kötelezettséget állapít meg alperes ellen, melynek teljesítése alól utóbbi csak az esetben volna felmenthető, ha bizonyítást nyerhetne az a körülmény, ha a zálogban tartó felperes pénzüintézet az adott kölcsönre nézve teljes kielégítést nyert volna a zálogba adó egyenes adóstól. A felperes az O) és P) alatt csatolt és tartalmukra és valódiságukra nézve nem kifogásolt okmányiratokkal pedig bizonyította azt, hogy az alperest, mint kész fizető kezest terhelő 2500 frtra. nézve mindaddig kielégítést nem nyert. Az alperesnek az 1881. évi. XIV. t.-cz. 6. §-ára alapított kifogása pedig figyelmet azért nem érdemel, mert e jelen esetben nem az idézett törvényben

szabályozott kézi zálogügyletről van szó, hanem az 1875. évi XXXVII. t.-cz. 259. §. 2. pontja szerint feltétlen kereskedelmi ügyletet képező oly bankügyletről, melyre tekintve, hogy a jelen esetben a zálogkölcsön értékpapirokra adatott az 1881. évi XIV. t.-cz. 27. §-a. szerint ezen törvénynek idézett 6. §-a nem alkalmazható.

Tekintve tehát azt is, hogy ezen kereskedelmi ügyletből kifolyólag alperest mint készfizetői kezest a már idézett kereskedelmi törvény 270. §-a értelmében felperes jogosan támadhatta meg önálló keresettel és végre tekintve, hogy az a körülmény, hogy felperes alperest azzal a kijelentéssel bírta az A) alatti elfogadására, hogy ellenesetben az 1875. évi XXXVII. t.-cz. 305. §-ában gyökeredző ama jogát érvényesíti, hogy a zálogban tartott értékpapirokat elárvereztetni, egyáltalában nem tekinthető oly kényszernek, mely miatt az az A) alattiban foglalt ügylet érvényét vesszitené.

Mindezeknél fogva az első bíróság ítéletét helybenhagyni, s alperest a kereseti összeg, járulékai s a perköltségben is marasztalni kellett.

A m. kir. kuria ítél: A másodbíróság ítélete helybenhagyatik a benne felhozott egyéb indokoknál fogva, az 1881. évi XIV. t.-cz.-re alapított kifogást illetőleg főleg azért:

mert, eltekintve attól, hogy alperes ezt a kifogást tüzeten csak az ellenvégiratban, tehát oly helyen hozta fel, a midőn felperesnek arra nyilatkozhatni többé módjában már nem állott ez a kifogás figyelembe csak arra az esetre jöhetne, ha alperes ezt kellő helyen felhozva, azt is bebizonyította volna, hogy felperes a Bakay Nándorral mint egyenes adóssal kötött kereseti kölcsönügylet létrejötté idejében zálogintézetet fentartott, s hogy a kölcsön ezzel a külön zálogintézettel köttetett, mivel az idézett törvény 27. §-a. C) pontja és az e törvény végrehajtása tárgyában a földmivelés ipar és kereskedelmi m. kir. miniszter által 24381/881. sz. alatt kibocsátott rendelet 1-ső. pontja értelmében az értékpapirokra adott kölcsön csak akkor esik az ugyanezen törvény 6. §-ában kimondott tilalom alá, ha a kölcsönadó pénzintézet külön zálogintézetet tart fent, már pedig alperes ezt a döntő ténykörülményt nem bizonyította, sőt a körülmények, melyek között a kérdéses kölcsönügylet létrejött, arra vallanak, hogy az ügylet magával az ily ügyletekkel alapszabályszerűleg foglalkozó felperesi bankkal, nem pedig a netán fentartott külön zálogintézettel köttetett meg.

(Kir. kuriának 1892. október 25-ki üléséből 73/892 V.sz.)

Biztosítások elvállalása csak a biztosításra nézve képezvén feltétlen kereskedelmi ügyletet, a kereskedelmi bíróság nem illetékes, ha alperes nem a biztosító fél.

A kolozsvár-városi kir. járásbíróság ítél. Alperes csak abban az esetben köteles a 6 frt 15 kr. tőkét, ennek 1891. július 29-től

járó 6% kamatát és a perköltséget felperesnek 8 nap s különbeni végrehajtás terhe alatt megfizetni, ha felperes megbizottja Tóth Sándor leteszi a következő főesküt: „Esküszöm stb. hogy alperest az 1891. július 24-től számított 30 napon belül a kötvénnyel megkínáltattam, de ő azt nem fogadta el.” — Ha nevezett az esküt nem teszi le, felperes keresetével elutasíttatik.

Indokok: Alperes elismeri, hogy a biztosítási ajánlatot aláírta, s hogy azt 48 óra alatt a felperes nem utasította vissza, ennél fogva a biztosítási ügylet létrejött. Minthogy azonban ez ügylet végérvényessége azon feltételhez van kötve — az ajánlat utolsó tétele szerint — ha a kötvény 30 nap alatt kiadatik, alperes pedig tagadta, hogy a kötvény részére kiadatott volna; ezzel szemben felperes azt a körülményt, hogy a kötvénnyel alperes meg volt kínálva, a visszautasítható főesküvel bizonyítja, melyet alperes visszautasított; — a per az eskütől feltételezetten volt eldöntendő.

A kolozsvári kir. ítélő-tábla végzett. A kir. ítélő-tábla a kolozsvár-városi kir. járásbiróság idézett keletű és számu ítéletét a megelőző eljárással együtt az 1881. évi LIX. t. cz. d) pontja alapján megsemmisíti, ezen perre a kir. járásbiróságnak tárgyi illetékességét mint köztörvényi bíróságot alapítja meg, s az eljáró bíróságot utasítja, hogy a továbbiakban mint köztörvényi sommás bíróság járjon el.

Mert: a kereskedelmi törvény 258. §. 4. pontjában említett ügylet t. i. a biztosítások elvállalása csak a biztosítóra képezvén feltétlen kereskedelmi ügyletet, oly esetben, midőn nem biztosító vonatik perbe az illetékesség elbírálásánál a kereskedelmi eljárásai rendelkeznek nem 7-dik, hanem 5. §-a az irányadó, jelen esetben pedig a biztosítási jogügylet alperesre nézve kereskedelmi jogügyletet nem képez, ennél fogva jelen ügy a kir. járásbiróság, mint kereskedelmi bíróság illetékességi körébe nem tartozik és miután az eljáró bíróság alperes kifogása ellenére kereskedelmi birói illetékességét megállapította s az ügy érdemében is eljárt s érdemleges ítéletet hozott, ítéletét a megelőző eljárással együtt az 1881. évi LIX. t. cz. 39. §-a d) pontja alapján megsemmisíteni kellett; ellenben a kir. járásbiróságnak köztörvényi birói illetékessége megállapítandó volt, mert tekintve, hogy a biztosítási díj megfizetésére irányozott keresetek, — melyek magának a biztosítási ügyletnek folyamánai, a biztosítási ügylet joghatályának elbírálását is maguk után vonják, melyre vonatkozólag a felek közötti jogviszonyt a kereskedelmi törvény szabályozza, nyilvánvaló, hogy a biztosítási díjak iránti perek az 1877. évi XXII. t. czikk 11. §-nak utolsó bekezdéséhez képest a kisebb polgári peres ügyekben hivatott bíróság illetékessége alá nem tartoznak.

A magy. kir. kuria végzett. A másodfoku bíróság végzése indokainál fogva helybenhagyatik.

(Kir. kuriának 1892. nov. 18-iki üléséből. 1508/92. V. sz. a.)